

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกปัจจุบันนี้มีศีลธรรมและจริยธรรม เป็นหลักความประพฤติที่ทำให้สังคมเป็นสุขในยุคโลกาภิวัตน์ เพราะคนในสังคมแข่งขันกันในด้านความเจริญของวัตถุมากเกินไปจึงทำให้ขาดความเจริญทางด้านจิตใจ แม้จะมีการสอนการอบรมขัดเกลาอยู่บ่อยๆ ก็ตามที่จะเห็นได้ว่า “ปัญหาของเยาวชนในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด ปัญหาเรื่องของสถาบัน ปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ ปัญหาของความเจริญนั้นจะต้องเริ่มที่ตัวเราเองก่อนโดยการฝึกฝนตนเองให้ได้ในเรื่องของกายสุจริต เป็นการปลูกฝังหลักคุณธรรมในการทำงานด้วยกายสุจริตถ้าปราศจากจริยธรรมในโลกนี้แล้วก็จะไม่มีเครื่องมือหรือกลไกที่จะควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ ก็จะเกิดความวุ่นวายบนโลกและมนุษย์เองคงไม่ต่างไปจากสัตว์”[□] พฤติกรรมมนุษย์มีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดระหว่างกายกับจิต โดยเน้นว่าจิตมีอิทธิพลเหนือกาย จนมีข้อสรุปว่า “จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว” กายกับจิตต่างก็อาศัยซึ่งกันและกัน กายเป็นที่อาศัยของจิต และจิตเป็นผู้ควบคุมกายในสำหรับการรับรู้และการเรียนรู้โดยผ่านกาย การทำงานของจิตส่งผลกระทบต่อสภาพทางกาย ดังนั้น มนุษย์จะทำดีหรือชั่ว จะอยู่อย่างมีความสุขหรืออยู่อย่างเป็นทุกข์ ขึ้นอยู่กับสภาพทางจิตหรือพลังงานทางจิต เพราะภาวะจิตในทางดีหรือไม่ดีนั้นจะเป็นตัวผลักดันให้เกิดพฤติกรรมดีหรือไม่ดีตาม ดังพระพุทธพจน์ในคาถาคัมภีร์ธรรมบทว่า “ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐที่สุดสำเร็จแล้วแต่ใจ ถ้าบุคคลมีใจอันโทษ ประทุษร้ายแล้ว กล่าวอยู่ที่ตาม ทำอยู่ที่ตาม ทุกข์ย่อมไปตามบุคคลนั้น เพราะทุจริต ๓ อย่างนั้นเหมือนล้อหมุนไปตามรอยเท้าโค ผู้ลากเกวียนไปอยู่ ฉะนั้น”[□] “ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐที่สุด สำเร็จแล้วแต่ใจ ถ้าบุคคลมีใจเฝ้าโลกกล่าวอยู่ที่ตาม ทำอยู่ที่ตาม สุขย่อมไปตามบุคคลนั้น เพราะสุจริต ๓ อย่าง เหมือนงามี ปรกติ ไปตาม ฉะนั้น”[□]

ตามปกติจิตมนุษย์ปุถุชนทุกคน เมื่อประสบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออยู่ในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง จิตจะแปลความหมาย ตัดสินสิ่งหรือเหตุการณ์นั้น พร้อมทั้งคิดหมายตั้งเจตจำนงแล้ว

[□] สโรช บัวศรี, การศึกษา ปรัชญาการศึกษา ประชาธิปไตยและจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สุริยาสาน, ๒๕๔๔), หน้า ๙๙.

[□] พ.ร. (ไทย) ๒๕/๑/๒๓.

[□] พ.ร. (ไทย) ๒๕/๒/๒๔.

แสดงออกซึ่งพฤติกรรมและการกระทำต่างๆ ตามความโน้มเอียง หรือตามแรงผลักดันของอาสวะ[□] ทั้ง ๔ คือ (๑) กามาสวะ (๒) ภวาสวะ (๓) ทิฏฐาสวะ (๔) อวิชาสวะ[□] โดยอาสวะต่างๆ เหล่านี้ เป็นที่มาแห่งพฤติกรรมของมนุษย์ปุถุชนทุกคน เป็นตัวการที่ทำให้มนุษย์หลงผิด มองเห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นตัวตนอันเป็นอวิชชาขั้นพื้นฐานที่สุดแล้วบังคับบัญชาให้นึกคิดปรุงแต่งแสดงพฤติกรรม และการกระทำต่างๆ ตามอำนาจของมันโดยไม่รู้ตัว เป็นขั้นเริ่มต้นวงจรแห่งปฏิจกสมุปบาท คือเมื่ออาสวะเกิดขึ้น อวิชชาเกิดขึ้น แล้วอวิชชาเป็นปัจจัยให้เกิดสังขาร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ในภาวะที่การแสดงพฤติกรรมด้วยความหลงว่า ตัวตน ทำเช่นนั้นมนุษย์ไม่เป็นตัวของตัวเอง เพราะพฤติกรรมถูกบังคับบัญชาด้วยสังขาร (ความคิดปรุงแต่ง) ที่เป็นแรงขับไล่สำนักทั้งสิ้น[□]

พฤติกรรมของมนุษย์ที่เห็นได้ง่าย คือ พฤติกรรมทางกายและวาจาที่ไม่ดี เช่น การแสดงความเห็นแก่ตัว การทำทุจริตต่างๆ และการแสดงวาจาทุจริต พฤติกรรมที่ไม่ดีเหล่านี้ จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลง ให้เป็นการกระทำที่สุจริต และการแสดงวาจาที่สุจริตหรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่านิสัยชอบทำกรรมชั่วของคนจำเป็นต้องได้รับการเปลี่ยนแปลง แก้ไขให้มีนิสัยชอบทำแต่กรรมดีเท่านั้น อะไรคือสาเหตุปัจจัยที่ทำให้คนเรามีนิสัยชอบทำแต่กรรมชั่ว เหตุปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนเราชอบทำกรรมชั่ว คือความคิดผิดๆ ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากความเห็นผิดอีกต่อหนึ่ง ความเห็นผิดนี้มีศัพท์ทางธรรมว่า มิจฉาทิฐิ ความเห็นผิดนี้เกิดจากจิตใจที่ตกอยู่ใต้อำนาจของกิเลส บุคคลใดก็ตามที่มีความเห็นเป็น มิจฉาทิฐิ ย่อมจะก่อแต่ความชั่วเป็นนิสัยสันดาน พฤติกรรมเช่นนั้นนอกจากจะนำความทุกข์ความเดือดร้อน มาสู่ตัวเองแล้วยังนำไปสู่บุคคลอื่นอีกด้วย

การแสดงออกทางกายวาจาของมนุษย์เรียกว่าพฤติกรรม สืบเนื่องมาจากการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสถานการณ์ต่างๆ การกระทำของมนุษย์อาจสังเกตเห็นได้ชัดเจน ได้แก่ การกระทำทางกายเช่น การยืน เดิน นั่ง นอน หรือการกระทำอื่นที่เกิดจากกาย เรียกว่า “กายกรรม” การกระทำทางวาจา หรือพฤติกรรมด้านการพูด ได้แก่ การพูด สนทนา การทักทาย และการสั่งสอนตามหน้าที่ของมนุษย์ที่เป็นครูหรือนักวิชาการที่มีฐานะในการชี้นำสังคม เรียกว่า “วจีกรรม” การกระทำที่ซับซ้อนมากขึ้น ยากต่อความเข้าใจต้องติดตามสังเกต วิเคราะห์ ดีความ และประเมินค่าเป็นการกระทำทาง จิตใจ หรือพฤติกรรมของจิตใต้สำนึกของมนุษย์ เช่น การคิด การจำ การลืม การเรียนรู้ แรงจูงใจ เจตคติความเมตตาหรือความรัก เรียกว่า “มโนกรรม”[†]

□ ส.สพ.(ไทย) ๑๘/๓๒๑/๓๔๐. ; อภ. วิ.(ไทย) ๓๕/๙๑๔/๕๗๑.

□ พระราชมุนี (ประยูร ปยุตโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, (กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๑๒๒.

□ เรื่องเดียวกัน, หน้า . ๑๒๓.

† เรียม ศรีทอง, **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเวิร์คเวฟเอดดูเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๕.

พฤติกรรมของมนุษย์ทั้ง ๓ ลักษณะมิได้อยู่แยกจากกัน แต่ จะทำงานผสมผสาน กันจน กลายเป็นจิตหรือจริยาตามลักษณะความประพฤติที่ทำอยู่ประจำอยู่ในสันดานพื้นเพจิตใจ หรือ ลักษณะอุปนิสัย ๖ ประเภท คือ “ราคะจิต โทสะจิต โมหะจิต สัทธาจิต พุทธิจิต และวิตกจิต”¹ พฤติกรรมมนุษย์มีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด เพราะกายกับจิตต่างก็อาศัยซึ่งกันและกัน กายเป็น ที่อาศัยของจิต และจิตเป็นผู้ควบคุมภายใน สำหรับการรับรู้และการเรียนรู้โดยผ่านกาย การทำงาน ของจิตส่งผลกระทบต่อสภาพทางกาย มนุษย์จะทำดีหรือชั่วขึ้นอยู่กับสภาพทางจิต เพราะภาวะจิตใจ ที่ดีหรือไม่ดีนั้นจะเป็นตัวผลักดันให้เกิดพฤติกรรมดีหรือไม่ดีได้

จากข้อความที่นำเสนอมา ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า สังคมจะมีความเจริญเพราะอาศัยการ กระทำดีของของมนุษย์ กล่าวคือ กายสุจริต แต่หากกระทำทุจริตสังคมย่อมเกิดความเสื่อมเสียย่อยยับ ตามลำดับ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาหลักกายสุจริตในพระพุทธศาสนาว่ามีหลักการ ลักษณะอย่างไรและจะประยุกต์ใช้กับสังคมไทยได้อย่างไร โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาหลักกายสุจริตในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาลักษณะของกายสุจริตในสังคมไทยปัจจุบัน
- ๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักกายสุจริตในสังคมไทยปัจจุบัน

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ หลักกายสุจริตที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นอย่างไร
- ๑.๓.๒ ลักษณะของกายสุจริตในสังคมไทยปัจจุบัน เป็นอย่างไร
- ๑.๓.๓ การนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้กายสุจริตในสังคมไทยปัจจุบัน

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาจากเอกสารเป็น หลัก (Documentary Research) ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากคัมภีร์พระไตรปิฎก และข้อมูลทุติยภูมิจาก รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำรา บทความทางวิชาการ และบทความทางเว็บไซท์ โดยกำหนด ขอบเขตในการศึกษา มุ่งเน้นที่จะศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวกับลักษณะของกายสุจริตในพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยจะนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

¹ ชู ม. (ไทย) ๒๙/๑๕๖/๔๓๐., ชู.ม. (ไทย) ๒๙/๑๙๑/๕๔๕-๕๔๖.

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษา หมายถึง กระบวนการการเรียนรู้ ค้นคว้าอย่างเป็นระบบ การดำเนินการด้วยกระบวนการทุกอย่าง ที่ทำให้บุคคลพัฒนาความสามารถด้านต่างๆ รวมทั้งทัศนคติและพฤติกรรมอื่นๆ ตามค่านิยมและคุณธรรมในสังคม

แนวคิด หมายถึง ความคิดที่มีแนวทางปฏิบัติ รวมถึงหลักการอันเป็นสาระสำคัญที่ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ

พระพุทธศาสนา หมายถึง พระพุทธศาสนานิกายเถรวาท หรือหินยาน ที่นับถืออย่างแพร่หลายในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านของไทยตลอดถึงประเทศอื่นๆ ในโลก

กายสุจริต หมายถึง ความประพฤติชอบด้วยกาย ประพฤติชอบทางกาย มี ๓ อย่าง คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากประพฤติดินในกาม

จริยธรรม หมายถึง ธรรมคือความประพฤติหรือธรรมคือการดำเนินชีวิต หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิต

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ก. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน) ได้นิพนธ์ในหนังสือเรื่อง “หลักพระพุทธศาสนา” สรุปได้ว่า “การประกอบความดี หมายถึงการประกอบกระทำในปัจจุบัน ถ้าประกอบกระทำกรรมที่ดีที่ชอบอยู่ในปัจจุบัน กรรมชั่วที่ทำไว้ในอดีตก็อาจจะรับผลหรือแม้กำลังให้ผลอยู่แล้วก็อาจเบาลงได้ เช่นผู้ต้องถูกกักขังจองจำ เมื่อประพฤติตัวดีก็ย่อมได้รับผ่อนผันและลดเวลากักขังจองจำนั้นให้น้อยเข้า ถ้ากรรมเก่าดีอยู่แล้วก็ยิ่งส่งเสริม เหมือนอย่างนักเรียนที่ตั้งใจเรียนดีมาแล้ว และตั้งใจเรียนดีอยู่ในปัจจุบัน ก็ช่วยให้เรียนดียิ่งขึ้น แต่ถ้าในปัจจุบันนี้ ประกอบกรรมชั่วเสียหาย ก็จะตัดผลของกรรมดีที่เคยทำมาแล้วด้วยเหมือนอย่างข้าราชการที่ทำงานโดยสุจริต แต่มาทำทุจริตขึ้นก็อาจตัดผลของความดีที่เคยทำมา ในเมื่อการทำทุจริตในหน้าที่นั้นปรากฏขึ้น” □

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ เรื่อง “คนไทยหลงทางหรือไร” เกี่ยวกับการประพฤตินของคนที่ในส่วนของกายสุจริต ซึ่งสรุปความได้ว่า “พระพุทธศาสนา ให้ถือการกระทำของเราเป็นหลัก ส่วนฤทธิ์หรือเทพเจ้านั้น จะมาเป็นตัวประกอบหรือช่วยเสริมการกระทำของเรา จะต้องเอาการกระทำของตัวเองเป็นหลักเสียก่อนถ้าหากเราไม่เอาการกระทำหรือกรรมเป็นหลัก

□ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน), หลักพระพุทธศาสนา พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวณฺณ, ๒๕๕๒), หน้า ๑๖๒.

เราก็จะไปหวังพึ่งการดลบันดาลของเทพเจ้า หวังพึ่งฤทธิ์ของผู้อื่นมาทำให้ ไม่ต้องกระทำด้วยตนเอง ก็งอมืองอเท้ามันก็มีแต่ความเสื่อมไป” □□

โสภณ ศรีกฤษฎาพร ได้แสดงทัศนะเรื่องพฤติกรรมไว้ว่า “ตัวการที่เป็นผู้ประกอบกรรมโดยตรงคือ จิต ส่วนกายนั้นไม่ใช่เป็นตัวการที่เป็นผู้ประกอบกรรมโดยตรง แต่กายเป็นเพียงเครื่องมือให้จิตกระทำการกรรม ดังนั้น จิตนอกจากอาศัยกายเป็นแนวทางในการรับรู้โลกภายนอกแล้ว ยังอาศัยกายเป็นเครื่องมือในการแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำต่อโลกด้วย เพราะเหตุที่จิตแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำต่อโลกโดยอาศัยกายเป็นฐานให้เกิดกายกรรม วาจกรรม และมนกรรมนี้เอง จึงทำให้เกิดข้อปฏิบัติในแง่จริยธรรมในสังคมมนุษย์ คือการกระทำดี กระทำชั่ว การกระทำถูกและการกระทำผิด เป็นต้นขึ้น” □□

สวณ สุทธิเลิศอรุณ ได้กล่าวถึง การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์กับสังคมไว้ว่า “การพัฒนาตนเป็นการพัฒนาคุณสมบัติที่อยู่ในตัวบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจ ผู้ที่พัฒนาตนแล้วย่อมได้รับความเคารพนับถือ ยกย่องเชิดชู ซึ่งตรงกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา ตอนหนึ่งที่ว่า “ทณโต เสฏโฐ มนุสเสสุ” หมายความว่า การได้ฝึกตนให้ดี ย่อมเป็นผู้ประเสริฐสุด บุคคลที่พัฒนาตนเองได้ดีก็คือ บุคคลที่สามารถอยู่เหนืออำนาจของความเคยชิน บุคคลประเภทนี้จะปรับตัวพัฒนาขึ้นไปเรื่อย ๆ ซึ่งถือว่าเป็นความสามารถพิเศษ การพัฒนาตนจะช่วยให้บุคคลสำรวจกายและใจมากขึ้น รู้จักและควบคุมตนเองในการแสดงออกได้อย่างเหมาะสม รู้จักข่มใจ มีความอดทน อดกลั้น เพื่อรักษาความดี ความงามของตน จนได้ชื่อว่าเป็นกัลยาณมิตร คือเป็นมิตรกับบุคคลทั่วไปได้อย่างดีฉะนั้น การพัฒนาตน คือ การสร้างความเป็นคนใหม่ในตนเองให้มีสุขภาพกายที่แข็งแรง สุขภาพจิตที่ดี มีทักษะกำลังใจ มีจุดมุ่งหมายของชีวิต และเป็นมิตรกับบุคคลทั่วไป การพัฒนาตนในด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลที่จำเป็น เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างเสริมมนุษยสัมพันธ์ของบุคคล ได้แก่

๑. ความรู้สึกว่าตนมีเป้าหมายในชีวิตบุคคลจะต้องพัฒนาตนให้มีเป้าหมายในชีวิตมีอนาคต มีความมุ่งหวังโดยเชื่อว่าตนสามารถพัฒนาได้จึงมีความต้องการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตให้ดีขึ้น ชีวิตจะได้สดใสและไม่เฉื่อยชา

๒. ความรู้สึกกล้าที่จะปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น บุคคลจะต้องพัฒนาตนให้มีความรู้สึกกล้า และมีปณิธานอันแน่วแน่ที่จะมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เพื่อช่วยในการสร้างเสริมมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อไป

□□ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **คนไทยหลงทางหรือไร**, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๒๘), หน้า ๖๔.

□□ โสภณ ศรีกฤษฎาพร, “ความคิดเรื่องมนุษย์ในพุทธปรัชญา”, **รายงานการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๓๐), หน้า ๑๑.

๓. ความรู้สึกเปิดเผยและถ่อมตัว บุคคลจะต้องพัฒนาตนให้มีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่จำเป็น ให้มีความรู้สึกจริงใจ เปิดเผยและรู้จักถ่อมตัว เพื่อช่วยในการสร้างเสริมมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

๔. ความรู้สึกศรัทธาและมั่นคง บุคคลจะต้องพัฒนาตนให้มีคุณลักษณะ ส่วนบุคคลที่จำเป็น คือ ให้มีความเชื่อ ความศรัทธาในตนอย่างมั่นคง ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนว่าเราก็หนึ่งเหมือนกัน ถ้าเราตั้งใจทำกรรมดี ขยันหมั่นเพียร และอดทน ชีวิตนี้จะต้องดีขึ้นเสมอ จะมีคนรัก ชอบ และเข้าใจเรา พร้อมทั้งจะสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเรา ต่อไป □□

ข. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระชัชวาลย์ ศรีสุข ได้ศึกษาเรื่อง “ศาสนากับการพัฒนาบุคลิกภาพ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม” ผลการศึกษาพบว่า “พฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์เป็นผลมาจากแรงผลักดันของตัณหาเป็นหลักใหญ่ แม้ว่าตัณหาจะมีใช้ตัวเหตุโดยตรงของพฤติกรรม แต่เป็นแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมในฐานะเป็นเงื่อนไขของการกระทำ โดยใช้ปัญญา (โยนิโสมนสิการ) เป็นตัวแก้ปัญหาพฤติกรรมของมนุษย์ พฤติกรรมที่มีปัญญาเป็นตัวนำทำให้การพัฒนาบุคลิกภาพเป็นไปด้วยดี ต้องอาศัยความเคยชิน(อุปนิสัย) เพราะถ้ามีพฤติกรรมเคยชินอย่างไร คนก็จะดำเนินชีวิตไปด้วยพฤติกรรมอย่างนั้น การพัฒนาบุคลิกภาพในพุทธศาสนาใช้การพัฒนาจิตใจไปที่ละขั้นจนกว่าจะสิ้นกิเลส ด้วยการพัฒนาดนและสังคมตามหลักของศีล สมาธิ ปัญญา และอริยมรรคมีองค์ ๘ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาที่ต้องใช้เวลาในการสั่งสมจนกว่าจิตจะพัฒนา เข้าถึงภาวะที่สมบูรณ์สูงสุดคือ นิพพานอันเป็นจุดหมายปลายทางของการพัฒนาบุคลิกภาพที่แท้จริง” □□

พระมหาพิเชษฐ ธีรวิโส (ดอกรัก) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องกรรมและสังสารวัฏในพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนไทยในปัจจุบัน” ผลการศึกษาพบว่า “สาเหตุที่ทำให้มนุษย์ที่แสดงออกซึ่งพฤติกรรมนั้น เกิดจากกิเลสหรือตัณหา ซึ่งอยู่ในจิตของมนุษย์อันจะผลักดันให้มนุษย์เกิดความต้องการ ความปรารถนาจึงกระทำการ (แสดงพฤติกรรม) ต่างๆ ออกมาตามแรงผลักดันของกุศลเจตสิกและอกุศลเจตสิก เมื่อบุคคลแสดงออกซึ่งพฤติกรรมด้านใดด้านหนึ่งย่อมมีผลแห่งพฤติกรรมนั้น และผลนั้นย่อมมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตบุคคลในชาตินี้(ปัจจุบัน) และชาติหน้า (อนาคต) การกระทำของมนุษย์เป็นมรรคาที่จะนำไปสู่สุคติและทุกข์ การกระทำดี ย่อมมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตที่เป็นความสุข การกระทำที่เป็นความชั่ว ย่อมมี

□□ สงวน สุทธิเลิศอรุณ, พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน , (กรุงเทพมหานคร : อักษราพิพัฒน์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๔๔ - ๑๔๖.

□□ พระชัชวาลย์ ศรีสุข, “ศาสนากับการพัฒนาบุคลิกภาพ : ศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอนเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพในพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์ ”,วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๑), หน้าบทคัดย่อ.

อิทธิพลต่อวิถีชีวิตที่เป็นความทุกข์ พุทธปรัชญาเถรวาทให้ความสำคัญต่อการกระทำที่เป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์โดยดำเนินตามหลักของมัชฌิมาปฏิปทาเพื่อความไม่เกิดอีกต่อไป” □□

พระประเสริฐ ชุตินธโร ได้ศึกษาเรื่อง “ไสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์ตามทฤษฎีของ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)” ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ๑) อธิศีลสิกขา คือ การฝึกความประพฤติสุจริตทางกาย วาจา และอาชีวะ (หมายรวมเอาองค์มรรค คือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะและสัมมาอาชีวะ) เป็นเรื่องของการฝึกฝนในด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เคยชิน ศิลเป็นเครื่องมือที่ใช้ หรือในทางสังคมทั่วไป เรียกว่าวินัย เป็นจุดเริ่มต้นในขบวนการแห่งการศึกษา และการพัฒนามนุษย์ เพราะว่าวินัย เป็นเครื่องมือจัดเตรียม ชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมที่อยู่ร่วมกัน ศิล หรือวินัย จะช่วยจัดให้เกิดความเป็นระเบียบ ในความเป็นอยู่ และเอื้อโอกาส ให้เกิดการพัฒนาก่อน จนสามารถทำให้มนุษย์มีพฤติกรรม เกิดความเคยชินที่พึงตามตามแบบอย่างของศิลปที่กำหนดไว้ดีแล้ว ฉะนั้น การจะฝึกให้เกิดความเคยชินในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะต้องมียุทธวิธี และวิธีการนั้นๆ อย่างเช่น ศิล หรือ วินัย เป็นต้น ให้เป็นอุปกรณ์ในการฝึกฝน เบื้องต้น ๒) อธิจิตตสิกขา คือ การฝึกปรือในด้านคุณภาพ และสมรรถภาพของจิต (หมายรวมเอาองค์ คือ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ) สมาธิ เป็นส่วนของการฝึกฝนในด้านจิตใจ หรือ ระดับจิตใจ ให้เกิดการพัฒนาคณสมบัติต่างๆ คือ ในด้าน คุณธรรม เช่น ความมีเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเข้มแข็งอดทน ตลอดจนความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ ความแน่วแน่มั่นคง มีสติ สมาธิ และในด้านทำให้เกิดความสุข เช่น ความผ่อนคลายเบิกบาน ความรู้สึกอิ่มใจ หรือ กล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนาสุขภาพจิตให้มีความมั่นคง ในการดำรงอยู่ของชีวิตให้มีความสุข ๓) อธิปัญญาสิกขา คือ การฝึกปรือปัญญาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงจนถึงขั้นหลุดพ้น มีจิตใจเป็นอิสระผ่อนคลาย เบิกบานโดยสมบูรณ์ (หมายความว่าถึง สัมมาทิฐิและสัมมาสังกัปปะ) ปัญญา เป็นเรื่องของการฝึก หรือพัฒนาในด้านความรู้ ความจริง โดยเริ่มตั้งแต่ ความเห็น ความเชื่อ ความเข้าใจ ความหยั่งรู้ในเหตุผล การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง ด้วยความแยบยลให้เห็นตามความเป็นจริง หมายความว่ารู้เท่าทันความเป็นไปของโลก และชีวิต จนทำให้จิตใจเป็นอิสระ ข้ามพ้นความทุกข์ ปราศจากปัญหา ถึงความเป็นอิสระภาพโดยสมบูรณ์ หลักไตรสิกขานี้ โดยสาระครอบคลุม ถึงการทำให้เกิดการพัฒนาทางสังคม พัฒนาทางอารมณ์ และการพัฒนาทางปัญญา หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาทั้งหมด

□□ พระมหาพิเชษฐ์ ธีรวโส (ดอกรัก), “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องกรรมและสังสารวัฏในพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนไทยในปัจจุบัน ” **วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔), (บทคัดย่อ).

คือ หลักแห่งการศึกษาหรือหลักแห่งการพัฒนา ตนที่มุ่งเน้น เพื่อนำผู้ปฏิบัติไปสู่เป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา หมายเอาปัญญา และที่สำคัญ คือสามารถนำผู้ปฏิบัติให้ถึงความพ้นทุกข์ได้□□

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาเอกสารเป็นหลัก (Documentary Research) กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

๑ .๗.๑ แหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือพระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทยฉบับหลวง จำนวน ๔๕ เล่ม พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คัมภีร์อรรถกถา ฎีกา อรรถกถา และ ปกรณวิเสส ต่างๆ

๑. ๗.๒ แหล่งข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ ตำรา เอกสาร วิชาการ รายงานการวิจัยวิทยานิพนธ์ บทความอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑ .๗.๓ ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

๑ .๗.๔ เรียบเรียง สรุป และนำเสนอผลการวิจัย

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๘.๑ ทำให้ทราบแนวคิดหลักของกายสุจริตพระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๘.๒ ทำให้ทราบ ลักษณะของกายสุจริตในสังคมไทยปัจจุบัน

๑.๘.๓ ทำให้ได้แนวทางการประยุกต์ใช้กายสุจริตในสังคมไทยปัจจุบัน

□□

พระประเสริฐ ชุตินธโร, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ เรื่อง ไสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์ตามทรรศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย : สาขาวิชาปรัชญา, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๒, หน้า ๓๙ – ๔๐.